

Edukacyjny potencjał pieszych pielgrzymek

na Jasną Górę

Karolina
Wiśniewska

Monografie
Kolegium
Jagiellońskiego

JAGIELLOŃSKI
INSTYTUT WYDAWCZY

Edukacyjny
potencjał
pieszych
pielgrzymek
na Jasną Górę

Monografie
Kolegium
Jagiellońskiego

Rada Programowa serii:

przewodniczący: prof. KJ dr hab. Grzegorz Górski (Kolegium Jagiellońskie, Toruń, Polska)

prof. Ivana Butoracova-Sidlerova PhD (University of St. Cyril and Methodius, Trnava, Slovakia)

prof. dr hab. Krzysztof Górski (Jet Propulsion Laboratory NASA, Pasadena, CA, USA)

prof. RN dr Josef Navratil PhD (University of South Bohemia, České Budějovice, Czech Republic)

ks. prof. dr hab. Ireneusz Werbiński (Kolegium Jagiellońskie, Toruń, Polska)

prof. UMK dr hab. Marek Zajko (Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń, Polska)

prof. KJ dr hab. Krystyna Żuchelkowska (Kolegium Jagiellońskie, Toruń, Polska)

Edukacyjny potencjał pieszych pielgrzymek

na Jasną Górę

Karolina
Wiśniewska

AKAPIT

WYDAWNICTWO
EDUKACYJNE

Monografie
Kolegium
Jagiellońskiego

Toruń 2021

JAGIELLOŃSKI
INSTYTUT WYDAWNICZY

Recenzenci:

ks. dr hab. Kazimierz Skoczylas, prof. UMK w Toruniu

ks. prof. dr hab. Ireneusz Werbiński, Kolegium Jagiellońskie w Toruniu

Redaktor prowadzący: Beata Króliczak-Zajko

Korekta: Ewelina Gajewska-Jendryczka, Marta Malinowska-Reich

Opracowanie graficzne: Beata Króliczak-Zajko

Skład: Karol Cyranowicz

Copyright by © Wydawnictwo Edukacyjne „Akapit” s.c., Jagielloński Instytut Wydawniczy
oraz Karolina Wiśniewska

Współpraca wydawnicza:

Wydawnictwo Edukacyjne „Akapit” s.c. oraz Jagielloński Instytut Wydawniczy
Toruń 2021

AKAPIT

WYDAWNICTWO
EDUKACYJNE

Wydawnictwo Edukacyjne „AKAPIT” s.c.

ul. H. Piskorskiej 12/23

87-100 Toruń

tel. 56 648 55 53, e-mail: info@weakapit.pl

ISBN 978-83-66951-10-5

JAGIELLOŃSKI
INSTYTUT WYDAWNICZY

Jagielloński Instytut Wydawniczy

ul. Szosa Bydgoska 50

87-100 Toruń

tel. 56 651 97 81

ISBN 978-83-65824-63-9

Oferta wydawnicza oraz sprzedaż internetowa: www.weakapit.pl, tel. 601 880 321

MD-
machinadruku

Druk: Machina Druku, www.machinadruku.pl

Spis treści

Wprowadzenie i uzasadnienie wyboru problematyki	11
Rozdział 1	
Istota i sens pielgrzymowania	21
1.1. Pojęcie pielgrzymki, pielgrzymy, pątnictwa	23
1.1.1. Pielgrzymka	23
1.1.2. Pielgrzym	32
1.1.3. Przemiany pątnictwa	34
1.1.4. Zamęt terminologiczny, czyli „duchowy turysta”	35
1.2. Miejsce, przestrzeń i czas w pielgrzymowaniu	38
1.2.1. Pojęcie miejsca świętego	38
1.2.2. Przestrzeń pielgrzymkowa	45
1.2.3. Czym jest czas?	47
1.3. Pielgrzymowanie w różnych religiach	51
1.3.1. Chrześcijaństwo	52
1.3.2. Judaizm	57
1.3.3. Islam	60
1.3.4. Buddyzm	64
1.3.5. Hinduizm	64
Rozdział 2	
Pielgrzymka na Jasną Górę. Zarys teoretyczno-historyczny	67
2.1. Charakterystyka i rys historyczny sanktuarium na Jasnej Górze	69
2.2. Cudowny obraz Matki Bożej Częstochowskiej	82

2.2.1. Ikona	83
2.2.2. Rozwój kultu maryjnego	85
2.2.3. Historia częstochowskiej ikony	86
2.3. Jasnogórskie Śluby Narodu, peregrynacja kopii cudownego wizerunku i obchody milenijne	96
2.3.1. Ponowienie królewskiego ślubowania	97
2.3.2. Peregrynacja kopii cudownego obrazu	101
2.4. Tradycja ogólnopolskich pielgrzymek i pieszych pielgrzymek na Jasną Górę	107
2.4.1. Polskie pielgrzymki wieków średnich	107
2.4.2. Tradycje pielgrzymek pieszych na Jasną Górę	110
2.4.3. Jasnogórskie pielgrzymki w latach 1945–1989	117
2.5. Historia Pieszej Pielgrzymki Diecezji Toruńskiej i Grupy Brata Alberta	139
2.5.1. Piesze pątnictwo w diecezji toruńskiej	139
2.5.2. Historia Grupy Brata Alberta	145

Rozdział 3

Organizacja i przebieg pielgrzymek	153
3.1. Praca duchownych i wolontariuszy	155
3.1.1. Przewodnik grupy i kapłani na pielgrzymkowym szlaku	155
3.1.2. Wolontariat pielgrzymkowy	159
3.2. Podstawowe segmenty organizacji	160
3.2.1. Służby pielgrzymkowe	162
3.3. Uczestnicy pielgrzymek i grupy pielgrzymkowe	167
3.3.1. Charakterystyka zbiorowości pieszych pielgrzymów na Jasną Górę	167
3.3.2. Grupy pielgrzymkowe	170
3.3.3. Oprawa pieszych pielgrzymek	173

3.3.4. Endemiczne grupy pielgrzymkowe	176
3.3.5. Charakterystyka Grupy Brata Alberta	178
3.4. Mapa przemarszu, przemarsz, logistyka	183
Rozdział 4	
Podstawy metodologiczne pracy	189
4.1. Strategia badawcza	191
4.2. Przedmiot badań i pytanie badawcze rozprawy	194
4.3. Przebieg badań, chronologia, dobór badanych	195
4.4. Charakterystyka próby badawczej	202
4.5. Analiza danych jakościowych	204
Rozdział 5	
Charakterystyka potencjału edukacyjnego	
pieszych pielgrzymek jasnogórskich	207
5.1. Piesza pielgrzymka jako zgromadzenie agoralne i scena dramatu	210
5.1.1. Zjawisko agoralności	210
5.1.2. Transgresja	213
5.1.3. Rekonstrukcja agatologicznej koncepcji Józefa Tischnera	213
5.2. Motywacje i intencje pątniczych wypraw	215
5.2.1. Obawy przed wyruszeniem na szlak	227
5.2.2. Pielgrzymka i pielgrzym w opinii pątników	230
5.3. Kształtowanie otwartości na inność, słabość, wartość osoby	236
5.3.1. Obowiązki wolontariuszy	241
5.3.2. Uczyć się od innych	246
5.4. Przyjmowanie odpowiedzialności i postawa tolerancji	251
5.4.1. Odpowiedzialność	251
5.4.2. Tolerancja dla innych i inności	256
5.5. Wspólnotowy wymiar grupy pielgrzymkowej	259

5.6. Zdobywanie praktycznych umiejętności	266
5.7. Umiejętność rezygnacji z komfortu i egocentryzmu	274
5.7.1. Trudności pielgrzymowania	280
5.8. Przemiany w zakresie pojmowania praktyk wiary	284
Wnioski końcowe. Edukacyjny wymiar pieszego pielgrzymowania	293
Bibliografia	307
Aneksy	325
1. Regulamin Pielgrzymki Pieszkiej z Torunia na Jasną Górę	325
2. Metryczka do wywiadów narracyjnych	327
3. Lista tabel	330